

Orlica – nedovršena karlovačka tvrđava

Izmučen čestim poplavama zbog čega su bastioni i bedemi tonuli, pa ih je uvijek iznova trebalo nadograđivati i učvršćivati, velikim požarom (1692.), potresom (1700.) i epidemijom kuge koja je poharala stanovništvo, grad Karlovac početkom 18. stoljeća smatran je slabom utvrdom koja nije u mogućnosti pružiti odgovarajuću obranu od nasrtaja Turaka. Posebno povjerenstvo koje je 1712., a zatim ponovno 1721. vijećalo o sudbini grada, moguće rješenje za dodatnu obranu vidjelo je u izgradnji nekoliko manjih kaštela oko njega. Prevagu je donio inženjer Matija Weiss koji je u Karlovac stigao 1727. godine. Njegov prijedlog bio je da se grad u potpunosti napusti i pronađe pogodnije mjesto za izgradnju nove ratne tvrđave. Godine 1730. usvojen je projekt Nicolasa Doxata de Démoreta, glavnog projektanta princa Eugena Savojskog, za grad-utvrdu Novi Karlovac. Gradnja je započela 1733. u blizini ušća rijeke Korane u Kupu u Donjem Mekušju na prostoru kojim protječe potok Orlica po kojem je tvrđava i nazvana. Tlocrt je bio tipične barokne forme s lepezasto razvijenim obrambenim zidinama koje su uz zavoj rijeke Kupe bile jednostavnije zbog prirodne zaštite koju pruža rijeka, dok su na kopненоj strani imale složeniji sustav elemenata. U unutrašnjosti zidina šest gradskih ulica postavljeno je okomito na rijeku, a poprečno su usmjerene četiri ulice. Najduža poprečna ulica prolazi kroz dva manja gradska trga postavljena simetrično jedan nasuprot drugome. Glavni gradski trg smješten je u ishodištu središnje osi i posve otvoren prema praznom prostoru trokutastog vrha bedema prema Kupi. Trgom, kao i cijelim gradom, dominira crkveni objekt, a građevine vojne namjene smještene su nasuprot glavnog trga. Opseg ove nove tvrđave trebao je biti gotovo četiri puta veći od Karlovca te bi, da je njezina gradnja nastavljena, bio jedan od najvećih i najzanimljivijih gradova u Hrvatskoj. Međutim, početkom Rata za nasljeđe poljske krune i smrću princa Eugena Savojskog 1736. gradnja je zaustavljena i nikada više nije nastavljena. Tragovi zidina i opkopa vidljivi su i danas na tom području.

Izvori teksta i vizuala:

Čulig, I; Uzelac, Z.; Žmegač, A. *Nedovršeni barokni grad-tvrđava Novi Karlovac.* // *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 45, 2021. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/396287> (27. 6. 2022.)

U 350-godišnjici osnutka grada Karlovca. // *Hrvatska sloboda* 9, 44(1929), str. 1.

Fogina, D. *Orlica – nova karlovačka tvrđava.* // *Stari gradovi, utvrde, dvorci i srednjovjekovna kultura.* Dostupno na: <https://darkoantolkovic.wordpress.com> (27. 6. 2022.)